SAKARYA

54

Yüzölçümü: 4.817 km2
Nüfusu: 548.747
İlçeleri: Adapazarı, Akyazı, Geyve, Hendek, Karasu, Kaynarca, Sapanca.
Köy sayısı: 477
Doktor sayısı: 235
Hastane yatak sayısı: 704
Okur-yazar oranı: % 84
Otomatik telefon kodu: 9-261

Millî Mücadele'nin unutulmaz kenti: SAKARYA

ZEKAI ERDAL

Sakarya, millî mücadele yıllarında unutulmaz yararlıklar gösteren, Kurtuluş Savaşımızın kazanılmasında büyük rol oynayan kişileri yetiştiren bir ilimizdir.

1921 yılında Yunan işgaline uğrayan Adapazarı, Karasu, Kandıra, Geyve çarpışmaları, Sakarya ilinin yetiştirdiği kahramanlar sayesinde zaferle sonuçlanmıştır. Halit Mollalar, İpsiz Reçepler, Aziz Mollalar, Ali Fuat Paşalar, Telgrafçı Hayri Bey, Murat Bey, Kâzım Kaptan, Hüsnü Köprülü, Tahir Bey, Kâzım Berköz, Boşnak Sabri Bey, Kemalettin Sami Paşa, Sait Bey, Pamukova Cephesi'nden; Halil İbrahim Ağa, Müftüazade Rüştü Bey, Paşalarlı Aziz Gür, Turgutlulu Ziya Bey, Mustafa Bey, Ali Efendi, Muhammed Hoca, Ziya Bey, Sapanca Cephesi'nden; Memioğlu Hüseyin Efendi, Eyyüp Efendi, Deli Tevfik, Geyve Cephesi'nden; Bekir Hoca, Doğançaylı Sefer Bey, Gavur Ali, Sarı Hulusi, Metozade Hüseyin Efendiler ve daha nice isimsiz kahramanlar...

Millî Mücadele yıllarında gösterdiği bu üstün kahramanlıklarla dikkati çeken Sakarya, bugün ise, Türkiye'nin en hızlı gelişen illerindendir. Ülkemizin en genç kentlerinden biri olan Adapazarı, yakın yıllara kadar bir köy görünümündeyken bugün, modern bir yerleşme merkezi olmuştur. İstanbul, Ankara gibi büyük kentlere yakın oluşu, ülkenin en işlek yolu üzerinde bulunuşu ve Sapanca Gölü, Karasu, Çark Suyu, Serdivan, Kuzuluk gibi gezi, plaj ve dinlenme köşelerine sahip oluşu, Sakarya ilinin önemini her gün biraz daha artırmaktadır.

Adı nereden geliyor

Sakarya ilimiz adını Sakarya Nehri'nden aldı... Bu akarsu Bizanslılar tarafından Sangarius adıyla anılmaktadır. Bu toprakları Bizanslılardan alan Türkler ırmağın adı Sangarius'u kendi dillerine uygun bir biçimde Sakarya olarak değiştirdiler. Bundan sonra nehir bu adla anılmaya başladı. Bu nehrin yöresinde meydana gelen il de Sakarya adıyla anıldı.

Nasıl Gidilir

Sakarya'ya kara ve demir yolu ile ulaşılabilinir. Uluslararası E-5 karayolu Sakarya'dan geçer. Demiryolu ise Arifiye İstasyonu ile bağlantılıdır. İstanbul-Ankara arasında çalışmakta olan Mavi Trenle Boğaziçi Ekspresi ve diğer trenler Arifiye İstasyonu'ndan geçerler. Adapazarı-Haydarpaşa arasında ise günde karşılıklı sekiz elektrikli tren seferi yapılmaktadır.

Sakarya'nın merkezi Adapazarı'na her yönden karayolu ulaşımı bulunmaktadır. Yollar oldukça düzgündür. Her yönden otobüsler işlemektedir. Ayrıca Adapazarı-İstanbul, Adapazarı-Ankara ve Adapazarı-Bursa otobüs seferleri de vardır.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1957

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: % 81.8

Partiler	Aldığı oy
CHP	34.110
CMP	6.144
DP	70.248
HP	8.665

1961

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: % 83.7

Partiler	Aldığı oy
AP	51.242
CHP	37.333
CKMP	16.578
YTP	28.039
Bağımsızlar	197

1965

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: % 73.7

Partiler	Aldığı oy
AP	71.625
CHP	26.334
CKMP	2.210
MP	8.521
TİP	2.777
YTP	13.159
Bağımsızlar	413

1969

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: % 64.5

Partiler	Aldığı oy
AP	64.263
CHP	34.240
CGP	5.561
MP	4.115
MHP	3.940
TİP	1.825
YTP	789
Bağımsızlar	5.391

1973

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: % 65.0

Partiler	Aldığı oy
AP	39.928
CHP	33.705
CGP	4.622
DP	28.441
MP	870
MHP	3.350
MSP	24.792
Bağımsızlar	747

1977

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %76.5

Partiler	Aldığı oy
AP	86.124
CHP	70.233
CGP	2.655
DP	6.255
MHP	8.082
MSP	20.689
Bağımsızlar	352

SAKARYA ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

YIL: 1961

Kabul	Red
% 47	% 53

YIL: 1982

Kabul	Red
% 91.4	% 8.6

ADAPAZARI VALİSİ: MEHMET ALDAN

SAKARYA, en genç illerimizdendir. 1954 yılına kadar Kocaeli ilinin bir ilçesi olan Adapazarı, bu tarihte Sakarya adıyla il haline getirilmiştir.

İlin alanı 4817 km2'dir. Merkezle birlikte yedi ilçesi, on bucağı, 24 belediyesi ve 470 köyü vardır. Son sayıma göre, nüfusu 548.000'dir.

İlde ovalar geniş bir yer kaplar. İl merkezi Adapazarı'nın denizden yüksekliği 31 metredir. Başlıca akarsuları; Sakarya Nehri, Mudurnu ve Çark Suyu'dur. İlde Sapanca başta gelmek üzere çok sayıda göl vardır.

Sakarya'nın iklimi ılıktır. Yıllık yağış 800 m.m.'nin üstündedir. Taban suyu yüksek olup düz yerlerde yağmur suları uzun süre yüzeyde kalır. Drenaj çalışmalarına önem kazandıran bu durum, bazı bölgelerde ekim ve dikimi geciktirir. İl bitki örtüsü bakımından zengin olup ormanlar geniş bir yer kaplar. İlde zengin demir yatakları vardır.

İklim ve toprak özellikleri yanında konumu, enerji ve ulaşım imkânları yönlerinden iyi bir durumda olan Sakarya ili; tarıma, sanayie ve ticarete ayni zamanda imkân vermektedir. Ancak, sanayi tarım aleyhine alanını giderek genişletmektedir.

İl halkının geçim durumu genellikle iyidir. Köyler çoğunlumla şehir ve kasabanın birer mahallesi derecesinde gelişmiş, başlıca altyapı hizmetlerine kavuşmuşlardır. 470 köyün 460'ında elektrik vardır. Köy yolları iyi bir düzeydedir.

Merkezde Adapazarı, Erenler ve Serdivan belediyeleri, birlikte yönetimi gerektirecek ölçülerde birbirleriyle kaynaşmış durumdadırlar. Adapazarı şehrinin eğimsiz bir alanda kurulmuş olması, kanalizasyon hizmetlerinde zorluklar doğurmakta; şehrin içinden geçen Çank Suyu'nun kirlenmesine yol açmaktadır. Bunda sanayiin payı da büyüktür. Çevresi için, içme ve kullanma suyu rezervi durumunda olan Sapanca Gölü'nde kirlenmenin önlenmesi hâyâtî bir önem taşımaktadır.

Sakarya'da millî eğitim durumu iyidir. Okuma-yazma oranı Türkiye ortalamasının üstündedir. İlde her dereceden eğitim ve öğretim kurumu, Yüksek Meslek Okulu ve Mühendislik Fakültesi vardır.

Sakarya ili; doğal güzellikleri ve zenginlikleri, deniz ve göl imkânları, konumu ve ulaştırma kolaylığı dolayısıyla ileri bir turizm gücüne sahiptir. Nice yüzyılları göğüslemiş tarihî eserleri vardır: Justinyen Köprü (Beşköprü, M.S. 565). Geyve-Elvanbey imareti (1450). Taraklı Yunus Paşa Camii (XVI.Y.Y.) gibi.

Hâlâ kullanılan bu tarihî eserlerden başka ilde, yer yer tarihî eser kalıntılarına, eski yerleşme izlerine, Sakarya boyunca eski kalelere rastlanmaktadır. Sakarya ili ayrıca, sağlık turizmine imkân verecek kaplıcalara, maden sularına sahip bulunmaktadır. Bunların en önemlisi Akyazı-Kuzuluk Kaplıcası ve Maden Suyu'dur...

Sakarya ilinin yakın bir gelecekte, her yönden, hakettiği gelişmişlik düzeyine ulaşaca ğına inanıyoruz.

ADAPAZARI BELEDİYE BAŞKANI: TURGUT ARABACIOĞLU

ADAPAZARI, ovada kurulmuş bir şehirdir. Sakarya nehrinin rakımından daha düşük, 1954 senesinde vilâyet olmuş ve maalesef verimli toprakların iskan alanına dönüşümü şeklinde gelişmiştir. Çevrenin münbit arazi yapısı, tarım, hayvancılık ve ticaret potansiyelini her geçen gün arttırmakta, buna paralel olarak nüfus çoğalmaktadır.

Yukarda çerçevesini çizdiğimiz beldenin kendine has sorunları da gün geçtikçe büyümektedir.

Belediyemizin en büyük sorunu, mali bakımdan yeterli olunamayışıdır. Son çıkan Belediye Gelirleri Kanunu bir ölçüde buna çare getirmiştir. Fakat yetersizdir. Malî imkânsızlıklar nedeniyle, istenilen seviyede hizmet verilememektedir.

Adapazarı'nın diğer önemli sorunlarından biri de Kanalizasyon şebekesidir. Başta da belirttiğimiz gibi düz bir arazide kurulmuş olan şehrin kanalizasyonu sisteminin cazibe ile çalışması çok zordur ve bağlantısı Çark deresine yapılabilmektedir. Bu da Çark deresinin kirlenmesine ve çevre sağlığının tehdit edilmesine neden olmaktadır. Halli için çalışmalar Devlet Su İşleri ile koordineli olarak yürütülmektedir.

Arazide taban suyunun satha çok yakın oluşu ve yağışlarda yüzeye çıkması hijyenik şartları olumsuz yönde etkilemektedir.

Diğer bir sorunda su sorunudur. Su sorununu iki başlık altında ele alabiliriz.

1) — **Sapanca gölünün temiz tutulması:** İçme ve kullanma suyunu gölden pompalarla şehre almaktayız. İçmeye ve kullanmaya her türlü vasfı ile uygun olan bu çok kıymetli su deposunu çevre, bilinçsiz olarak kirletmektedir.

Kirliliğe mani olmak için, bu gölün bir özel kanunla Devlet tarafından korunmaya alınması zarureti vardır. Bu konu Sayın Bakanlar Kurulu'na götürülmüş ve paralel çalışmalar başlatılmıştır.

2) — **Halen mevcut su şebekesinin yetersizliği:** Mevcut şebeke 180.000 nüfusla Adapazarı, Serdivan ve Erenler bölgesini desteklemektedir. Bilhassa yaz aylarında üst katlara su çıkmamaktadır. Tabiî buna neden birazda halkımızın tarla ve bahçe sulamalarında bu suyu kullanması; Ayrıca her geçen gün artan abone sayısıdır.

Bütün bu sorunları temelinden halledecek yeni su hattı için çalışmalar 1981 sonunda başlamış 1982 yılında 450 milyon liralık boru siparişlerimiz tamamlanmış ve 120 cm çapındaki borular bölgemize gönderilmiş ve teslim alınmıştır. Su hattının inşası için 300 milyonluk 1.'ci etap, ihalesi yapılmış yakında faaliyete başlanacaktır.

Bitiminde 1,5 milyar lirayı bulacak bu yatırımla en az 50 sene Adapazarı, Serdivan ve Erenler de su sıkıntısı olmayacağı kanısındayım.

Bölgemizin diğer bir sorunu da deprem bölgesinde olmasıdır. Bunun için binaların yapımında ve ruhsatlarının verilmesinde büyük bir titizlik göstermek gerekmektedir. Belediyemizce alınan tedbirlerle temel demir ve betonları özellikle kontrol edilmektedir. Şayanı şükrandır ki gerek halkımız gerekse iş yapan müteahhit ve mühendislerimizde büyük bir anlayış içerisinde deprem bölgesinin özelliklerini gözönüne alarak inşaatlarını yapma gayreti içindedirler.

Bölgemiz her ne kadar patates üretimi ile tanınmış ise de hayvancılık, et ve süt mamulleri, sebze ve meyvacılığı ile de başta İstanbul ve çevresini beslemektedir. Bu maksatla 1982 yılında 130 milyon liraya mal olan modern bir hal tesisi kurmuş olup hizmet vermektedir. Adapazarı her geçen gün Türk ekonomisine katkısını arttırarak gelişmektedir. Saygılarımla.

Önemli kişiler

SAİK FAİK ABASIYANIK—(1906-1954)—Hikâyeci. İlkokulu Adapazarı'nda, liseyi İstanbul ve Bursa'da okudu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne yazıldı, öğrenimini yarım bırakıp Fransa'da Grenoble Üniversitesi'nde gitti. Orda da öğrenimini yarım bırakıp yurda döndü, zahire tüccarlığı, gazetecilik, öğretmenlik yaptı, sonra babasının geliriyle geçindi. Burgaz Adası'na yerleşti. Şimdi bu ev Sait Faik Müzesi'dir. Küçük insanların hikâyelerini yazdı, 1953'te ABD'deki Milletlerarası Mark Twain Derneği şeref üyeliğine seçildi. Hikâye, roman, şiir ve röportajları 16 ciltte toplandı ve defalarca külliyatı basıldı.

HAFIZ ABDULLAH TEZEMİR—(1871-1940)—İlk TBMM İzmir mebusu. Adapazarı doğumlu. Medrese öğrenimi görmüş müderris. Tüccar. İstiklâl Madalyası sahibi.

KARA OSMAN— Padişah sarayında zargarçı başıyken, memleketi Adapazarı'na sürülmüş, eşkiyalık etmiş, üzerine asker gönderilince yeniden saraya sığınmış, yörenin asayişini korumakla görevlendirilmiş, şimdiki Melek Sineması'nın yanına bir medrese yaptırmış, Yorgalar Mezarlığı'nda gömülü bir mütegallibe. Meşrutiyet öncesinin ünlü zorbası.

KÂZIM KAPTAN— Kurtuluş Savaşı'nda 40 vagon cephaneyi Kuvayı Milliye adına Arifiye İstasyonu'ndan kaçıran kahraman.

HALİT MOLLA— Ulusal Kurtuluş Savaşı başında Ferizli ve Karasu'da Kuvayı Milliye çetesi reisi, Adapazarı'nın kurtarılmasını sağlayanlardan.

Ayrıca, OSMAN KAPTAN, İPSİZ RECEP, MÜFTÜZADE RÜŞTÜ BEY, AZİZ GÜR (1884-1952), Gökgöz köyünden HAFIZ HÜSEYİN, Pamukova'nın Elperek Mahallesi'nden MUSTAFA BEY (Mustabey), Adapazarı Kurtuluş savaşlarında kahramanlıkları ve hizmetleri görülen ünlü Sakaryalılardır.

Protokol

Vali	Mehmet Aldan
Vali Yardımcısı	S.Kibar Bekâroğlu
Vali Yardımcısı	Fahri Cabal
Vali Yardımcısı	Muammer Çetin
Adapazarı Belediye Başkanı	Turgut Arabacıoğlu
Emniyet Müdürü	M.Ali Özen
Müftü	İsmail Öner
Cumhuriyet Savcısı	Ahmet Mete
Defterdar	Şinasi Ökten
Birinci Ağır Ceza Reisi	Nejat Savaş
İkinci Ağır Ceza Reisi	İlhami Bozkoyunlu
Millî Eğitim Müdürü	Hüsnü Taş
Sağlık Müdürü	Erol Coşkun
Beden Terbiyesi Bölge Müdürü	Necmi Uztürk

Vergi Rekortmenleri

Kurumlar Vergisi olarak en yüksek vergi ödeyen on şirket:

1—	PAKSAN Paketlenmiş Kireç Sanayii A.Ş.	: 54.202.359 TL.
2—	ASİT Sanayii A.Ş.	: 36.316.876 TL.
3—	YEMTAŞ A.Ş.	: 21.929.727 TL.
4—	MESA Elektrodizel Mekanik Sanayii A.Ş.	: 18.098.915 TL.
5—	TUZCUOĞLU Oto Traktör Sanayii A.Ş.	: 8.660.536 TL.
6—	SARTAŞ Ağaç Sanayii A.Ş.	: 7.202.184 TL.
7—	BİZON Ağaç Sanayii A.Ş.	: 7.027.693 TL.
8—	KURİŞ Yedek Parça Ticaret Lim.Şirketi	: 6.671.799 TL.
9—	DASTAŞ A.Ş.	: 6.533.898 TL.
10—	BAKTAŞ A.Ş.	: 6.141.270 TL.

İlde en yüksek vergiyi ödeyen ilk on kişi:

1—Muammer Sabuncuoğlu	:10.340.269 TL.
2—Yüksel Uztürk	:8.231.888 TL.
3—Burhan Dal	:7.684.805 TL.
4—Rafet Tuzcuoğlu	:7.490.884 TL.
5—Mithat Kırkaltıoğlu	:5.785.918 TL.
6—Ömer Kırkaltıoğlu	:5.785.521 TL.
7—D.Eyüp Çeliker	:5.740.614 TL.
8—İsmail Ateş	:5.647.471 TL.
9—Rezzan Saraçoğlu	:5.145.654 TL.
10—Hikmet Arın	:5.100.655 TL.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

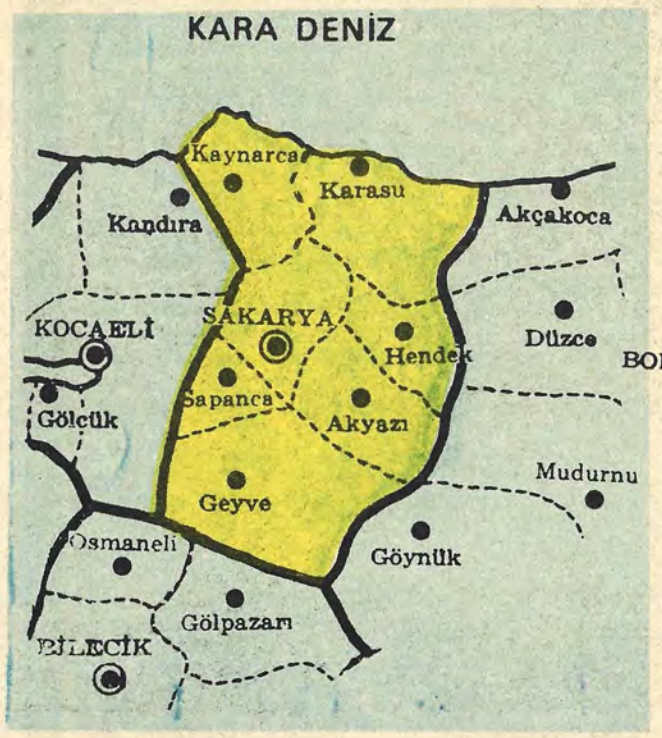

Merkez ilçe...

MERKEZ (ADAPAZARI)

Sakarya ilinin merkezi Adapazarı'nın yüzölçümü 841 km2 olup Kâzımpaşa ve Söğütlü adlarıyla iki bucağı vardır. Nüfusu258.561'dir. Şehir merkezinde 130.977 kişi bulunmaktadır. Toplam köy sayısı 130'dur.

Adapazarı'nın tarihi eski Yunan kolonilerinin yaşantısına kadar uzanır. Ancak bugünkü Adapazarı, Osmanlılar tarafından kurulmuştur. Yörenin fatihi Konur Alp'ten sonra Türkler buraya yerleşmiştir.

Millî mücadele yıllarında önemli yeri olan Adapazarı, 1954 yılına kadar Kocaeli iline bağlı idi. Ancak bu yıldan sonra SAKARYA ilinin kurulması ile Adapazarı devamlı gelişti.

Adapazarı'nda çeşitli sanayi dallarının yanısıra, geniş çapta tarımsal faaliyet görülmektedir. Patates, mısır, meyvecilik, şeker pancarı önde gelen ürünleridir.

AKYAZI

İstanbul-Ankara devlet karayolundan yirmi kilometre güneyde bulunan Akyazı'nın yüzölçümü 717 km2 olup toplam nüfusu 69.364'tür. Bunun 14.795'i ilçe merkezinde yaşar. Yetmiş köyü vardır.

Akyazı'nın tarihi Hitit çağına kadar uzanır. Çeşitli toplulukların egemenliğinde kalmış olan Akyazı Osmanlı akıncı komutanlarından Konural tarafından zaptedilmiş ve Türkleştirilmiştir. 1954'te ilçe olmuştur.

Dokurcun ve Akpürçek adlarıyla iki bucağı bulunan Akyazı'da kerestecilığin yanısıra meyvecilik oldukça gelişmiştir. Kuzuluk kaplıcaları ve maden sodası nedeniyle de Akyazı'nın yurt düzeyinde önemi bulunmaktadır.

GEYVE

Sakarya'nın en eski yerleşim alanıdır. Yüzölçümü 1390 km2 olan Geyve Tottoeum adiyle Hitit çağında da biliniyordu.

Geyve'nin 120 köyü olup, toplam nüfusu 60.986'dır. Nüfusunun 9.126'sı ilçe merkezindedir. Pamukova, Taraklı ve Doğançay adlarıyla üç bucağı vardır.

Geyve adı; Makedonya Kralı İskender'in Anadolu seferi sırasında, Gekve adlı kraliçenin çobanları için yaptırdığı kulübelerin çokluğu nedeniyle bu kraliçeye adfen verilmiş olmasından kaynaklanır. Sonraları bu ad Geyve haline dönüştürülmüştür.

Millî mücadelede; Geyve yöresi büyük önem kazanmıştır. İstiklâl Harbi kahramanlarından General Ali Fuat Cebesoy, Geyve boğazında yaptığı savunma ile düşmanın Anadolu içlerine yayılmasını önlemiştir.

İlçenin en önemli ürünleri; elma, tütün, şeker pancarı, ayçiçeği, biber ve kavundur.

HENDEK

İstanbul-Ankara devlet karayolu üzerinde kurulu Hendek'in yüzölçümü 581 km2'dir. İl merkezine 33 km. uzaklığı olan Hendek'in 68 köyü olup toplam nüfusu 34.465'tir. Bunun 17.303'ü ilçe merkezindedir. Karadere tek bucak merkezidir.

Hitit çağında da var olduğu bilinen Hendek'in adının Selçuklular zamanında; Türkistan'a bağlı Cürcan'da mevcut "HANDEK"isimli halkın buraya göçüp yerleşmesinden kaynaklandığı ileri sürülür. Yörenin fatihi Osmanlı akıncı komutanı Konur Alp'ten dolayı Hendek'e "Konurpa" adı verilmişse de, bu ad sonradan tekrar Hendek yapılmıştır.

Millî mücadele yıllarında Hendek ve dolaylarında iki önemli isyan hareketi olmuş, 22 Nisan 1920'de ise; birinci isyanı bastırmakla görevlendirilen 24'üncü Fırka Komutanı Yarbay Mahmut Bey ve arkadaşları burada şehit edilmişlerdir.

Hendek'in en önemli ürünü tütündür. Ancak son yıllarda şeker pancarı, fındık, tahıl, ayçiçeği ekimi de yapılmaktadır. Dağlık bölgelerde ormancılık önde gelen faaliyettir. Hayvancılık bir hayli ileridir.

Hendek ilçesi...

KARASU

Karadeniz sahilinde şirin bir ilçe merkezi olan Karasu'nun Bizans döneminde kurulduğu sanılıyor. Ancak, Osmanlı akıncı komutanı Konur Alp ile Akçakoca Bey'in zaptetmelerinden sonra, Karasu yöresinde hızlı bir Türkleştirme hareketi oldu.

İl merkezine uzaklığı 51 kilometre olup düzgün bir karayolu ile bağlanan Karasu'nun yüzölçümü 788 km2'dir. Toplam nüfusu 66.852 olan karasu'nun Kocaali ve Ortaköy adlarıyla iki bucağı, 54 köyü vardır. Nüfusun ancak 10.157'si ilçe merkezinde yaşar.

Karasu 1933 yılına kadar Adapazarı'na bağlı bucak iken, bu tarihten sonra Kocaeli iline bağlı kaza merkezi oldu. Nihayet 1954 yılında Sakarya ilinin kurulması ile Sakarya'ya bağlandı.

Sakarya ilinin olduğu kadar, yurt düzeyinde de turistik bakımdan hareketli bir ilçesi olan Karasu'nun en önemli ürünü fındıktır. Ayrıca meyvecilik ve hayvancılık gelişmiştir. Sakarya Nehri ağzında gerçekleştirilen havyar üretimi de Karasu'nun ticarî hayatına katkıda bulunur.

KAYNARCA

Sakarya'nın en yeni ve en geri kalmış ilçesi olan Kaynarca'nın yüzölçümü 360 km2'dir. Yirmibeş köyü bulunan Kaynarca'nın toplam nüfusu 22.247 olup bunun ancak 2.288'zi ilçe merkezindedir.

Kaynarca il merkezine 31 kilometre uzaklıktadır. Son yıllarda oldukça dikkati çeken yatırımlara girişilmiştir. Yaz aylarında ise, deniz mevsimi nedeniyle Karadeniz kıyılarına giden Adapazarlılar için Kaynarca önemli bir durak yeri olmaktadır.

1959 yılına kadar Kandıra ilçesine bağlı Şehler bucağı adıyle anılan Kaynarca 7033 sayılı kanunla ilçe haline getirilmiş, 1966 yılında da Kocaeli ilinden ayrılarak Sakarya'ya bağlanmıştır.

Kaynarca'nın en önemli ürünü ayçiçeğidir. Ayrıca buğday ekimi çok geniş alanda yapılmaktadır. Şeker pancarı, süpürge darısı ve kenevir ekimi oldukça ilerlemiştir.

SAPANCA

Sapanca Gölü'nün güney kıyısı ile Samanlı dağlarının kuzey eteklerinde kurulu Sapanca ilçesi İstanbul-Ankara demiryolu üzerindedir. Yüzölçümü 140 km2 olan Sapanca'nın yirmi köyü bulunmaktadır. Toplam nüfusu 18.969 olup bunun 10.423'ü ilçe merkezindedir.

Adını; şimdiki gölünden alan Sapanca için bir efsaneden söz edilir.

Bir zamanlar, bu yöreye bir derviş gelmiş... Köylülerden yiyecek istemiş, kimse vermemiş. Tam köyden çıkıp gitmek üzere iken, yaşlı bir ihtiyarla karşılaşmış... İhtiyar, kılık kıyafeti perişan Derviş'in yiyecek istemesi karşısında "Bir tas çorbam var. Sana da, bana da yeter..." demiş ve çorbasını paylaşmış.

Derviş karnını doyurduktan sonra, ihtiyara arkasına bakmadan yürümesini söylemiş... Sonra da asasını yere vurarak köyü batırmış... Böylece bugünkü Sapanca Gölü oluşmuş... Bu olaydan sonra, dervişe yiyeceğini vermiş olan ihtiyarın lakabının "SABANCI" olmasından dolayı yöreye SABANCI adı verilmiş... Bu ad sonraları Sapanca olmuş.

Sapanca 1957 yılında 7033 sayılı kanunla ilçe haline getirilerek Sakarya'ya bağlandı. İl merkezine uzaklığı 21 kilometredir.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

BUGÜN Sakarya adıyla andığımız ilimizin tarihi Hititler devrine kadar uzanmaktadır. Anadolu'da ilk siyasî birliği kuran Hitit devletinin sınırları içindeki bu topraklarda daha sonraları önce Frikyalılar, sonra da Lidyalılar egemen oldular. Milâttan Önce VI. Yüzyılda Anadolu'yu istilâ eden Persler'in egemenliği bu topraklara kadar uzadı. Milâttan Önce IV. Yüzyılda Büyük İskender Pers İmparatorluğu'nu ortadan kaldırırken bu toprakları da kendi görkemli Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine kattı. Büyük İskender'in otuz üç yaşında ölümünden sonra İmparatorluğu parçalanırken bu topraklar Bitinya Krallığı'nın eline geçti. Bitinya Kralı uzun bir müddet buralara hâkim oldu. Milâttan Önce I. Yüzyılda Romalılar Bitinya Krallığını ortadan kaldırırken Anadolu'nun büyük bir bölümü gibi bu toprakları da kendi İmparatorluklarının sınırları içine aldılar. Roma'nın buradaki egemenliği de uzun sürdü. 395 yılında tarihin bu büyük imparatorluğu parçalanırken bu topraklar da Anadolu'nun pek büyük bir bölümü gibi Bizans'ın payına düştü.

Bizans'ın egemenliği sırasında bu yöre İranlı Sasanîler ile Müslüman Arapların sık sık saldırılarına uğradı ise de bir sonuç çıkmadı. 1071 yılındaki Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu içlerine büyük bir hızla sarkan Türklerin bu yöreye gelmeleri uzun sürmedi. Anadolu fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah bu toprakları da fethetti ve başkenti İznik olan Büyük Selçuklu Devletinin sınırları içine kattı. Birinci Haçlı Seferleri sırasında İznik Bizanslılar tarafından geri alınınca başkentini Konya'ya taşıyan Selçuklu devleti bu toprakları da

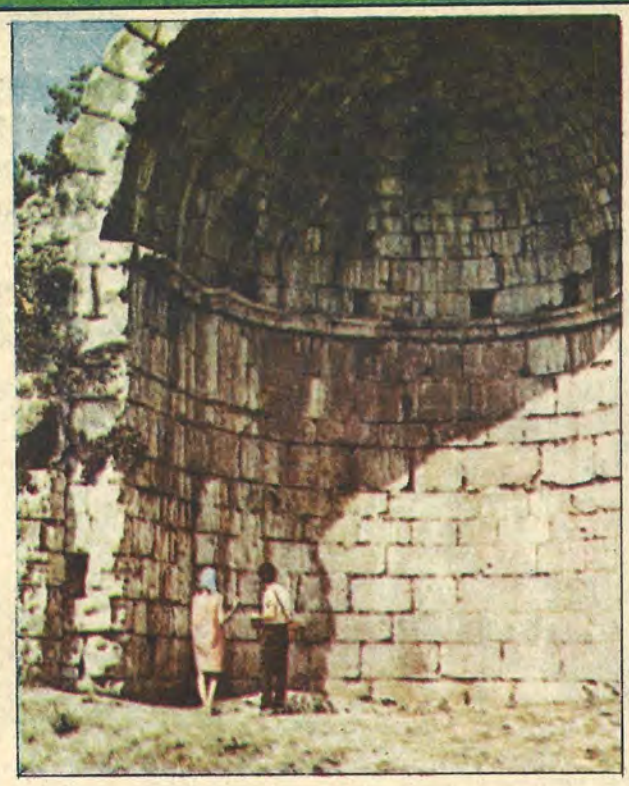

Bizanslılara bırakıp Anadolu içlerine çekildiler. Yöre, XIV. Yüzyıla kadar Bizanslıların egemenliği altında kaldı.

Selçuklu devletine tâbi bir uçbeyliği halinde tarih sahnesine giren Osmanoğullarının Bilecik'teri başlayan fütuhatının buraya uzanması hiç de uzun sürmedi ve bu topraklar Orhan Gazi tarafından yeni kurulan Osmanlı Devletinin sınırları içine katıldı. Bundan sonra bu yörede başlayan Türk egemenliği sürüp gitti... Sakarya Osmanlı İmparatorluğu devrinde olduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti'nin ilânından sonra da gözde durumunu muhafaza etti. Kanunî Sultan Süleyman devrinde burada büyük bir iç liman meydana getirilmesi konusunda Mimar Sinan tarafından yapılan planlar ve teklif, bitip tükenmek bilmeyen seferler ve fütuhat yüzünden gerçekleştirilemedi. Mimar Sinan'ın planlarına göre İzmit Körfezi Sakarya Nehri ile birleştirilecek ve bu yol Sapanca Gölü'ne bağlanacak, bu gölde dünyanın en büyük iç limanı meydana getirilmiş olacaktı. Bu planlar III. Sultan Mahmut zamanında yeniden ele alınmış, hatta bu işte çalıştırılmak üzere 30.000 amele toplanmış fakat çeşitli sebepler yüzünden gerçekleştirilememiştir.

Sakarya ilimiz tarihî eserler bakımından fazla bir zenginlik arzetmez. Bunun en önemli nedeni çevredeki yerleşme merkezlerinin pek yeni yerler oluşudur. Sakarya il merkezi bulunan Adapazarı kenti bunların başında gelmektedir.

ADAPAZARI (Sakarya) Geyve 299

2728 - 2217 - 3612

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

Bizans döneminde yapıldığı sanılan Paşalar Kelesi...

JÜSTİNYEN KÖPRÜSÜ (Beşköprü)

Bizans İmparatoru Jüstinyen tarafından M.S. 553'te temeli atılan bu köprünün yapımı 561 yılında tamamlandı. Şimdiki İstanbul-Ankara karayolunun 500 metre kadar kuzey bölümünde, Adapazarı yakınında ve Çark suyu üzerinde bulunmaktadır. Sağlamlığını muhafaza eden köprünün doğu ucu ayağının altından Adapazarı-Arifiye demiryolu geçer.

Günümüzde Beşköprü diye adlandırılan bu köprü; büyük kalker bloklardan oluşturularak 429 metre boyunda ve 8.5 metre genişliğinde inşa edildi. Sekiz kemerden oluşan köprünün baş kemerlerinin genişliği 23 metreyi bulur. Köprü ayaklarının yüksekliği ise, 6.5 metredir.

Bizanslılar döneminde adı Jüstinyen Köprüsü olan bu köprü; sonraları Beşköprü adıyle anıldı. Bu adın; daha önce Sakarya Nehri üzerinde yapılmış olan dört köprünün yıkılmasından kaynaklandığı ileri sürülür. İlk köprülerden birincisi bugünkü köprünün batısında Çark suyu (Melas Deresi) üzerinde idi. İkinci köprü Karaaptiler-Alancuma köyler' arasında bulunuyordu. Üçüncü ve dördüncü köprülerin kalıntılarına ise günümüzde rastlanmamıştır.

Bir rivayete göre; bu köprü üzerinden, Osmanlıların ilk döneminde geçen bir dervişin bedduasiyle Sakarya yatağını değiştirdi ve bir daha köprünün altından akmadı. Derviş, köprüden geçmek istediği sırada kendisinden "geçiş parası" istendi. Ancak, Derviş parası olmadığını söyleyince köprüden geçirilmedi. Bunun üzerine Derviş Allah'a yakardı ve bu yakarış sonucu Sakarya Nehri yatağını değiştirdi.

AYVALIKDERE ÇEŞMESİ:

Jüstinyen Köprüsü'nün (Beşköprü) batı kısmında, halen Metris sırtı olarak adlandırılan tepenin kuzeyinde Bizans yapısı bir çeşmedir. Ayvalık Dere'sine akan bol suyu vardır. Osmanlılardan önce burada bir Hıristiyan köyü olduğu söylenir. Ayvalık Deresi'nin batı yanında, şimdiki Peygamber sırtının Topağaçlık mevkiinde Bizans döneminde bir manastır bulunduğu kaydedilir. Çeşmenin; manastırdakilere ve Hıristiyan sakinlerine su sağlamak amacıyle yaptırıldığı sanılıyor. Çeşme halen bir kalıntı halindedir.

GEYVE KÖPRÜSÜ:

Sakarya Nehri üzerinde, şimdiki Alifuatpaşa kasabasındadır. Bizans İmparatoru Jüstinyen tarafından 562 yılında yaptırıldı. İmparator, karısı Teodora'nın isteğine uyarak Sangarios üzerinde, Jüstinyen Köprüsü'nden hemen sonra bu ikinci köprüyü bir yıl gibi kısa zamanda inşa ettirdi. On beş kemerden ve taş bloklardan oluşturulan köprü yaklaşık 300 metre uzunlukta ve dört metre genişlikte idi.

Köprü; sonraları bakımsızlıktan yıkıldı. Nihayet 1495 yılında Osmanlı padişahı İkinci Beyazıt tarafından aynı yerde ve eski köprünün kalıntıları üzerinde bugünkü köprü inşa ettirildi. Köprünün üzerindeki bir yazıtta, "Bu köprü tarihte devir açan, Fatih'in oğlu İkinci Beyazıt tarafından H.901 M 1495 yılında yaptırılmıştır" yazılıdır.

«Tekkol» «Dörtkol» oyunları ünlüdür...

«ZEYBEK», KARŞILAMA OYNANIR

SAKARYA'ya yurt içi ve yurt dışından gelen göçmenlerin yerleşmesi, nüfus akımını olağanüstü hızlandırmıştır. Verimli topraklar, fabrikalar yurdun dört bir köşesinden yöreye gelip yerleşmenin başlıca nedeni olmuştur. Bu hızlı yerleşim, beraberinde, çeşitli gelenek ve görenekleri de getirmiştir. Sakarya yöresinde oldukça değişik folklorik verilere rastlanmaktadır.

OYUNLAR

Bu nedenle, Sakarya yöresi folklorik veriler açısından üç ana grupta değerlendirilir:
1) Geyve, Pamukova ve Taraklı kesimleri.

2) Sapanca Gölü'nün kuzey kesimleri.
3) Hendek ve Akyazı kesimleri.

Geyve, Pamukova ve Taraklı kesimlerinde genellikle "zeybek" ve "karşılama" türündeki oyunlar oynanmaktadır.

Karşılamaların bir kısmı "kaşık"la da oynanmaktadır. Kadın ve erkekler, bu oyunları düğün, kına gibi törenlerde ayrı ayrı oynarlar. Kadın, erkek karışık oyunlara bu kesimlerde pek rastlanmaz.

Bu kesimde "Karagözlüm" adı ile bilinen ünlü bir oyun oynanır:

Ellerinde kaşıklar bulunan kadın veya erkek toplulukları müziğin başlaması ile birlikte bir çember teşkil ederler. Oyunun elemanları ellerindeki kaşıkların da eşliği ile bir arada toplanıp oyunun türküsünü söylerler.

Ördek suya dal da gel,
Yârdan selâm al da gel
Eğer yârim gelmezse
Tut kolundan al da gel.
Karagözlüm aman, yeşilim, yeşilim, yeşilim aman
Açma da yorganı üşürüm aman.

Bu ezgiden sonra oyun elemanları, çember halinde dönüşler yaparak oyunu sürdürür. Bir-iki dönüşten sonra yine bir araya toplanan oyun elemanları:

Tarlanın keseklisi,
Mendilin ipeklisi,
Sarılmaya doyulmaz,
Kızların göbeklisi,
Karagözlüm aman,
İpeğim, ipeğim aman
Al yanağından öpeyim

şeklindeki türkünün dizeleri ile oyun sürdürülür...

Pamukova kesiminde oynanan "karşılama" türündeki oyunlar da sözlüdür. Çok hareketlidir. Oyun dört veya altı kişi ile ve kaşıkla oynanır. Oyun elemanları karşılıklı durarak oyunu başlatırlar. Atımı bağladım ben bir meşeye meşeye
Benden selâm olsun güzelim
Adı güzel Ayşe'ye Ayşe'ye

şeklindeki dizelerle oyun sürer.

Sapanca Gölü'nün kuzey sahillerinden başlayarak, Çark suyunun Sakarya Nehri'ne döküldüğü Söğütlü bucağının batı kesiminde genellikle "karşılama" türündeki oyunlar ağırlık kazanmaktadır.

Hendek ve Akyazı ilçelerini içine alan kesimlerde Çerkez ve Abaza oyunlarına rastlanır, Bu yörede, "Tekkol", "Dörtkol", "Kaynana-Kaynata" oyunları ünlüdür. Tekkol: Kız ve bir delikanlı tarafından karşılıklı oynanır. Her ikisinin de elinde çalgı vardır. Dörtkol: Biri çalgılı, diğeri çalgısız iki kız ve iki delikanlı tarafından oynanır. Oyunun özelliği ayak parmakları üzerinde oynanmasıdır. Kaynana-Kaynata: Dört ve daha fazla kişi tarafından oynanır. En belirgin özelliği, kız ve erkek tarafından kaynana ve kaynatanın oynanmasıdır. "Bar" türündeki oyunları andırır. Kolkola, bazen geriye basarak oyun sürer gider. Bu oyun sırasında düğün alayı ve halk saygı gösterisinde bulunur.

Hendek ve Akyazı kesimlerini içine alan bölgelerde Karadeniz halk oyunları topluluklarının oyunları da etkindir. Yöreye Karadeniz dolaylarından gelenler tarafından oynanır. Kemençe ile yöneltilen "Horon" türündeki bu oyunlar oldukça hareketlidir.

Hendek'te tulum eşliğinde oynanan oyunlara da rastlanır. Halk arasında bu topluluğa "Tulumcu" denilmektedir.

Yine bu yörede "Bar" türündeki Erzurum yöresi oyunları, Erzurum dolaylarından gelenler tarafından oynanmaktadır.

EL SANATLARI

Sakarya yöresi küçük el sanatları açısından oldukça gelişmiştir. Genç kızların çeyiz sandıklarını süsleyen dantel, kanaviçe ve fantazi sarmalar" yörede ustaca işlenir.

Ender olmakla birlikte bez tezgâhlarına da rastlanmaktadır. Kırsal kesimlerde kilim dokumacılığı yapılır. Bu kilimlerin piyasada "Kandıra" kilimleri diye pazarlandığı söylenmektedir.

Mısır sapından yapılma, zembil ve ekmek sepetleri yöreye özgü bir biçimde elde edilmektedir.

Taraklı yöresinin kaşıkçılığı ünlüdür. Ahmet Özdemir'in yaptığı derlemelerde Sakarya'da 416 çeşit tahta el işi kaşık, tabak, çanak ve çömlek tesbit edilmiştir.

BİR EFSANE

Bugünkü Sapanca Gölü'nün bulunduğu yerde bir köy kurulu imiş. Göl alanının birçok yeri bataklık halindeymiş.

Fakir bir derviş bu köye uğramış. Köylülerden yiyecek istemiş, kimse fakir dervişin karnını doyurmamış. Derviş köy dışına çıkıp tam uzaklaşacağı sırada, sabanıyla tarlasında çift sürmekte olan ihtiyar bir köylü ile karşılaşmış. Köylü, dervişin durumuna bakarak pek acımış ve çıkısındaki azığını paylaşmayı teklif ederek, "Görüyorsun ki, tek başımayım. Bir kâse kadar çorbam, biraz ekmeğim var. Seni de, beni de doyurur. Birlikte paylaşalım" demiş.

Derviş çorbadan içip karnını doyurduktan sonra, köylüden helâllik dileyip yola çıkmış. Ancak, köylüyü de beraberinde götürmüş. Dağ yamacına gelen derviş, elindeki âsasını yere vurarak bir anda köyün bulunduğu yeri suya garketmiş. Sonra da kaybolmuş gitmiş.

Köyün su altında kalıp kaybolması üzerine civar köylüler Sabancı köyünün öyküsünü benimseyerek, şimdiki Sapanca'nın bulunduğu yerde "Sabancı" adıyla yeni bir köy kurmuşlar. Sabancı adı, sonraları Sapanca diye anılmaya başlamış...

EVLENME

Düğün sahibi köyün ileri gelenlerini bir yemek daveti yaparak toplar. Bu toplantıda düğün sahibi,. düğün yapacağını köy ileri gelenlerine açıklar. Düğünün bazı sorunları konuşulur. Anlaşma sağlanınca düğün hazırlıklarına başlanılır.

Düğün günü köyün ileri gelenlerinden yedi - sekiz kişilik bir hakem heyeti kurulur. Bu heyetin en önemli görevi, düğüne çevre köylerden gelen konukların ağırlanmasıdır. Düğün sahibine getirilen çeşitli armağanlar da bu heyetçe kabul edilir. Heyette görev alanların kollarında özel işaretler vardır. Yörede düğünler genellikle pazar günleri yapılır. Cumartesi gününden gelen konuklar, hemen köy evlerine taksim edilir. Ev sahipleri onlara koyun keser. Evde bulunan genç kızlar ve gelinler konukların hizmetlerini yaparlar. Ertesi sabah kahvaltı yapıldıktan sonra düğün evine gidilir. Düğün evine yaklaştıkça silahlar patlar. Konuklar düğün evince davul ve zurnalarla karşılanır. Genç kızlar ve delikanlılar düğün yerinde otururlar. Armonika yoksa ağız mızıkası eşliğinde bir kız ve bir erkek Kafkas oyunları oynarlar. Gelin olan kız, oyun oynayan kız ve delikanlılara yeni çoraplar verir. Eğlence akşama kadar sürer.

MANAV DÜĞÜNÜ

Yerli Türklere yörede "Manav" denilmektedir. Akıncı köyü yerli bir Manav köyüdür. Kız isteme ve düğün köyde, şu şekilde gelişir:

Erkek tarafı kız tarafına haber salar. "Filanca gün size geliyoruz, bir maniniz var mı?" diye. Kız tarafı da "Buyurun, gelin" diye haber yollar. Oğlan tarafı gelir. Dedeler, neneler, analar, babalar, dayılar, teyzeler, amcalar toplanır. Yalnız ontalıkta kız ve oğlan bulunmaz. Muhabbet muhabbeti açarken, erkek tarafı konuya girer. "Biz buraya bu akşam neye geldik, ey dostlar. Allah'ın emri, Peygamber'in kavli ile sizin gızı bizim oğlana istemeye geldik. Ebedî dost olacağız, söz kesmeye geldik, siz ne dersiniz?" Kız tarafı düşünür. "Bizim kız daha küçük, biraz büyüsün" deyince de, erkek tarafı, "Zararı yok, biz onu hem büyütür, hem gelin ederiz. Bizim oğlan da küçük, 12-15 yaşlarında ya var ya yok. Siz düşünün taşının biz gene geleceğiz" derler. Bir hafta sonra erkek evi, kız evine yine gider.

Ertesi günü "duvak günü" denilen bir gelin pazarı başlar. Kızlar, gelinler oynarlar. Erkek evine gözaydına gelirler.

Sakarya'ya bağlı Taraklı yöresi halk oyunları ekibi bir gösteride...

Özel yemekleri

Sakarya yöresinde oldukça çeşitli yemek yapılır. Bu çeşitlilik bölgede yerleşen göçmenlerin, çeşitli yöreleri temsil etmelerinden kaynaklanmaktadır. Çerkez, Boşnak, Karadeniz ve Anadolu'nun çeşitli yörelerinden gelen kimseler türlü türlü yemeklerle halk mutfağı ürünlerine oldukça zengin bir görünüm sağlarlar.

Sakarya yöresi Türkiye'nin adeta bir patates deposu durumunda oluşu, patatesle olan yemeklerin de çeşidinin artmasını sağlamıştır. Patates kadar, kabak da Sakarya'nın karakteristik bir sebzesidir. Yörede kabakla ilgili olarak çeşitli börek, yemek ve tatlılar yapılmaktadır.

Çerkez tavuğu, Çerkez pastası, Çerkez aşı, yöre yemeklerinin en ünlüleri arasında yer alır.

Boşnakların Boşnak böreği, yerli halkın cevizli lokumu, tatlı kabak dolması, kabak böreği, sütlü patates, patates oturtması, patates salatası, keşkek, sütlü üzüm, hoşmerim ıslak köfte, tatar böreği yörenin geleneksel yemekleridir.

ÇERKEZ PASTASI: Mısır unu, su ve tuz ile yapılır. Yarım tencere kaynar suya mısır unusilave edilir. Devamlı karıştırılarak pişirilir. Bir tepsiye boşaltılır. Sucuk, yumurta, tavuk, vesaire garnitür yapılır. Bütün Çerkez yemeklerinin yanında ekmek yerine bu pasta yenir.

BALKABAĞI DOLMASI: Kabağın baş tarafı kapak şeklinde kesilir. Dıştaki kabukları soyulur. İçi temizlenir. Diğer tarafta pirinç ayıklanır. Biraz da şeker karıştırılarak karışık kabağın içine doldurulur. Üzerine kapağı kapatılır. Bir tencereye yerleştirilir. Üzerine bol bol ceviz serpilir. Su ve şeker ilâve edilir ve pişirilir. Soğuyunca servis yapılır.

SÜTLÜ PATATES: Patatesler yıkanır, kabukları soyulur. İki milimetre kalınlığında daireler halinde yerleştirilir. Biraz su ile pişirilir. Diğer tarafta süt ve yumurtalar çırpılarak patatesin üzerine gezdirilir. 10-15 dakika pişirilir. Pembe bir renk alır. Servise geçilir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Yurdumuzun en önemli ticaret ve sanayi merkezlerinden biri olan, bereketli topraklarında çeşitli ürünler yetiştirilen bu güzel ilimiz ayrıca bankacılık tarihi ve bankamız yönünden özellik taşır. Türk Ticaret Bankası 1913 yılında Adapazarı'nda kurulmuş, çalışmalarıyla millî bankacılıktaki bugünkü saygın ve önemli yerini almıştır.

Sakarya yöremiz, verimli toprağı ve yeşil bahçeleriyle meyvecilik, tarım ve hayvancılık alanında olduğu kadar, sanayii ve ticaret bakımından da yurt ekonomisine büyük katkıda bulunmaktadır.

Türk Ticaret Bankası 1913 yılından bu yana Sakarya'da bankacılık hizmeti sunmanın mutluluğunu duymaktadır.

Sakarya İl Merkez Şubeleri:
Adapazarı, Yenicami.
Sakarya İli Şubeleri
Geyve, Hendek, Karasu, Pamukova, Sapanca.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

ROMA DEVRİ KALINTILARI

Geyve ilçesinde; Pamukova-Bilecik yolu üzerinde Roma dönemine ait olduğu sanılan bir anıt mezar bulunmuştur. Bir aile mezarı olan bu yapı, Roma dönemini yansıtmaktadır.

Akyazı ilçesinin Kücücek köyü yakınlarında "Akyazı tümülüsü" adiyle anılan Roma dönemine ait 2.5x2 metre boyutlu bir mezar bulunmuştur. Mezardan sikkeler çıkmıştır. Ayrıca; çeşitli tarihî eşyaların yanı sıra vazo, kandil, koku şişesi, kâseler, iğneler ve testi parçaları elde edilmiştir.

Jüstinyen Köprüsü yakınlarında; halen Kadı Köprüsü diye anılan Roma yapısı bir köprünün kalıntıları da mevcuttur.

Sapanca ilçesinin Memnuniye köyü yolu üzerinde Romalılara ait bir mezar bulunmuş ve bu mezardan çeşitli eserler çıkarılmıştır. İlçenin dağ köylerinde Roma dönemine ait kalıntılara rastlanmaktadır.

KALELER

ADLİYE KALESİ: Adapazarı'na yakın Adliye köyünün güneyinde Sakarya Nehri kenarındadır. Bizans yapısı olup duvarlarının kalınlığı iki, yüksekliği altı metreyi bulur. İki burcu; 104 ve 82 metre yüksekliktedir. Duvarları taşla örtülü ve bol kireçli harçla yapılmıştır.

HARMANTEPE KALESİ: Adapazarı'nın kuzey bölümünde Harmantepe köyüne yakın, daha çok bataklık olan geniş bir alandır. Bir tepecik üzerinde bulunan kalenin duvarlarının kalınlığı iki metreyi bulur. Burçları iki katlıdır ve her katında mazgal delikleri vardır.

PAŞALAR KALESİ: Eski Akhisar, şimdiki Pamukova bucağının batısındaki Paşalar köyü yakınında bulunan bu kalenin Bizans yapısı olduğu ileri sürülür. Osmanlılar döneminde Karacabey Kalesi olarak anılmıştır. Büyük boydaki taşlardan örülmüşse de, halen bakımsız durumdadır.

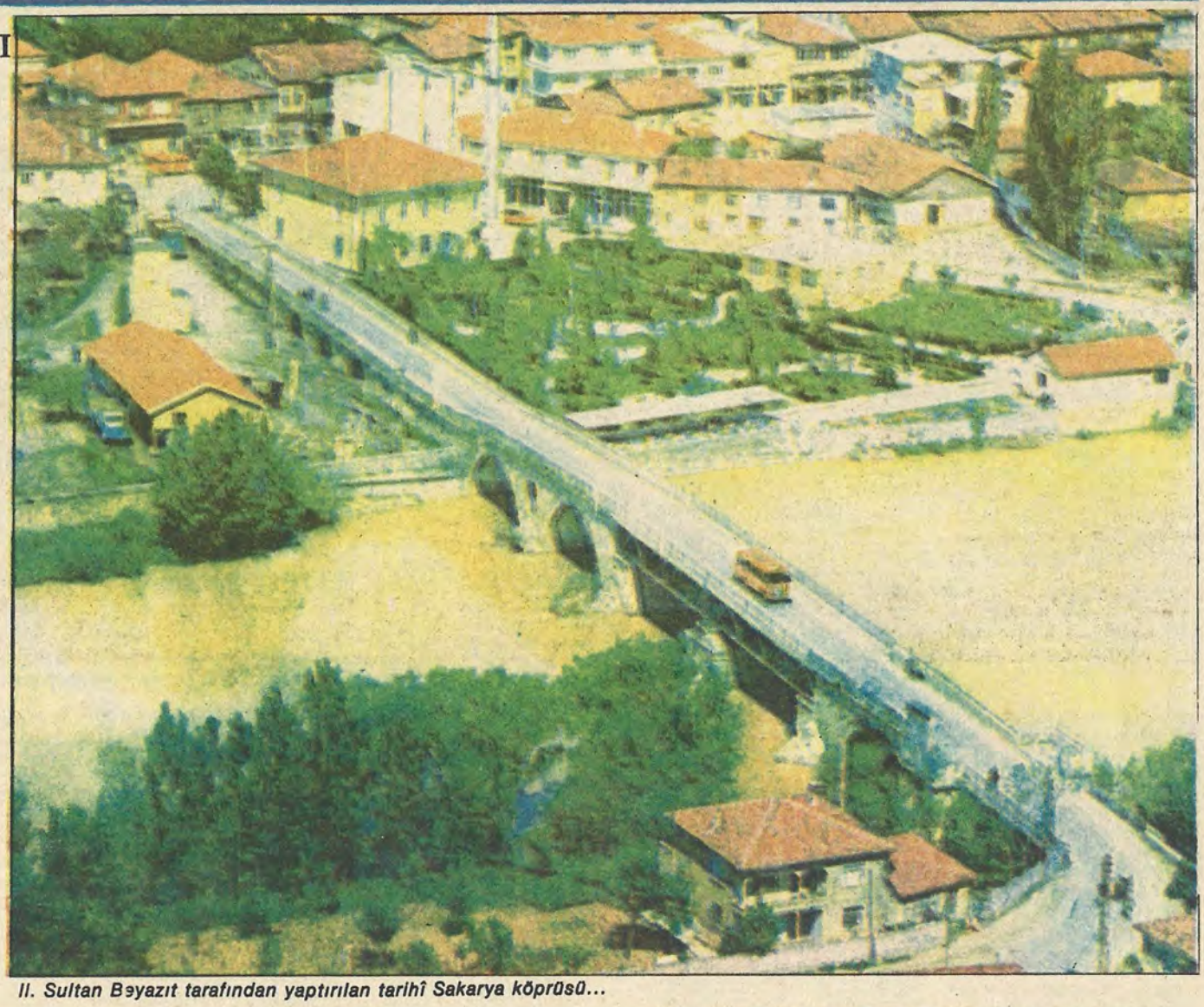

II. Sultan Bəyazıt tarafından yaptırılan tarihî Sakarya köprüsü...

OSMANLI DEVRİ

ADAPAZARI ORHAN CAMİİ:

Osmanlıların Adapazarı'nı zaptetmeleriyle, Orhan Gazi'nin emri üzerine inşa ettirildi. İlk inşa ettirilmiş tarihî 1317 olarak sanılıyor. Ancak, sonraları bu küçük cami yıkıldı. Bugünkü Orhan Camii, eskisine benzer şekilde 1894 yılında Adapazarı Kaymakamlığı görevinde bulunan Nüzhet Paşa tarafından halktan toplanan yardımla yaptırıldı.

ŞEYH MÜSLİHİTTİN CAMİİ:

Şimdiki KMaynarca ilçesinde, Küçükkaynarca köyündedir. Çandi türünde Osmanlı yapısı bir camidir. Fatih Sultan Mehmet'in mimarlarından Şeyh Muslihittin adına yaptırılmıştır.

SAPANCA GÖLÜ

İstanbul-Ankara devlet karayolu üzerindedir. Güneyinden ise demiryolu geçer. İki dağ arasında bir çöküntü gölü olan Sapanca Gölü suyunun tatlı oluşu ile dikkati çeker.

Uzunluğu 17, genişliği altı kilometredir. Her türlü yüzme ve av sporu yapılabilir. Göl çevresinde çok sayıda turistik tesis kuruludur. Bunlardan en önemlisi, Sapanca'nın Kumbaz mevkiinde bulunan Vakıflar'a ait Balayı Oteli tesisleridir.

KARASU PLAJLARI

Karadeniz kıyısında, Sakarya nehrinin denize döküldüğü yerden iki kilometre doğuda bulunan Karasu plâjları, temiz ve ince kumu ile dikkati çeker. Yaz ayları süresince burada denize girmek mümkündür. Karadeniz'in incisi diye tanımlanan bu yerde her türlü balık avı, yüzme sporu yapılabilir. Yenimahalle Barınağı'ndan (Sakarya nehri ağzı) mersinbalığı sayesinde havyar üretimi yapılmaktadır. Sakarya ağzındaki soğuk suyu ile ünlü "Ayı İni" görülecek yerdir.

GEYVE BOĞAZI

Ali Fuat Paşa kasabasından itibaren, yirmi kilometrelik bir alanı kaplayan bölümü içine alır. Yüksek dağlar arasında olup, Sakarya nehri bu kısımdan akar. Dağlar içindeki vadilerde şelaleler mevcuttur. İstanbul-Eskişehir devlet karayolu da bu boğazdan geçer. Ayrıca demiryolu da Geyve Boğazı'na ayrı bir özellik kazandırır. Gerek karayolu ve gerekse demiryolu boyunca dinlenme yerleri vardır. Her türlü kara avcılığı yapılabildiği gibi, Sakarya nehrinde balık avlamak mümkündür.

MADEN DERESİ

Karasu ilçesinde, Kocaeli bucağı yolu üzerindedir. Etrafında gür ormanlar ile fındık bahçeleri bulunmaktadır. Alabalığı meşhurdur. Derenin 30 metre kadar yukarı bölümünde, şelaleler vardır ve bunların görüntüsü vahşi bir güzellik arzeder. Dere boyunda bir de avcı evi mevcuttur. Kara ve su avcılığı için ideal bir yerdir.

DOMDOM KAYA

Geyve ilçesinde, Hırka köyündeki bu kaya 476 metre yüksekliğe sahiptir. Geyve civarı ile Pamukova ovasına tamamen hâkim bir görünümü vardır. Kaya'nın alt tarafındaki mağara, genişliği ile dikkati çeker. Bu mağaradan "Gürleyik" suyu çıkar.

Geyve'deki Kipriyan ve Karagöl yaylaları temiz ve serin bir havaya sahip olup, çam ormanları ile kaplıdır. Bu yaylalardan her türlü dinlenme yapılabilir.

KUZULUK KAPLICALARI

Akyazı-Mudurnu yolu üzerindedir. Akyazı ilçe merkezinden yedi kilometre uzaklıktadır. Karayolundan bir kilometre içerde bulunan kaplıcalar, sıcak ve şifalı suları ile dikkati çeker. Ayrıca "Kuzuluk Maden Sodası" da buradan çıkar. Kaplıcalardan çıkan ve sıcaklığı 70 dereceye kadar ulaşan kimyevî yapıya sahip bu sular, karaciğer, safrakesesi, mide, şeker, siyatik, romatizma, böbrek, lumbago, kadın hastalıkları, egzama ve sedef gibi rahatsızlıkların giderilmesinde etkilidir.

ACARLAR GÖLÜ

Kaynarca ilçesi sınırları içinde olup, Karadeniz'e uzaklığı 700 metredir. Göl çevresi dişbudak ormanları ile kaplıdır. Bu gölde tatlısu balıkçılığı yapılabildiği gibi, sülün, yaban ördeği ve çeşitli kuşların avlanması da mümkündür.

Yine Kaynarca sınırları içindeki beş kilometre uzunluğunda ve 30 metre genişliğindeki Kamış Gölü bulunmaktadır.Daha çok bir ırmağı andıran bu gölde de tatlı su balıkçılığı yapılmaktadır.

CAFERİYE SAHİLİ

Karasu ilçesinden otuz kilometre doğudadır. Karadeniz sahilindeki geniş kum denizine sahiptir. Sahil şeridi boyunca çeşitli turistik tesisler kuruludur. Kumu temiz, suyu berraktır.

KÜÇÜKBOĞAZ GÖLÜ

Karadeniz sahilinde, karasu ilçesi sınırları içindedir. Göl, küçük bir kara parçası ile Karadeniz'den ayrılmıştır.

ARİFİYE ATATÜRK ORMANI

Sapanca Gölü'nün manzarasına hâkim, Arifiye'nin Kalaycı Tepesi üzerinde kurulmuştur. Çam ve meşe ağaçları ile kaplı olan ormanda her türlü piknik yerleri tesis edilmiştir. Atış poligonu da bulunan ormanda, özellikle akşam saatlerinde "gurup vakti" seyrine doyum olmaz. Yörenin hemen her tarafında dinlenilebilecek yerler bulunur.

Sapanca Gölü yaz ve kış eşsiz güzelliktedir...

EKONOMİ

Her yönden hızla gelişen ilde, tarım ve hayvancılık da yapılır

SAKARYA'DA SANAYİ İLERİDİR

Adapazarı'nda seracılık yaygındır.

SAKARYA ili geniş ovalara sahiptir. Sakarya nehrinin suladığı Akova ve Pamukova ovaları her türlü tarımın yapılabildiği ovalardır. Bu nedenle Sakarya'da tarım bir hayli ileridir. Buna paralel olarak hayvancılık önemli derecede yaygındır. Ayrıca; ulaşım imkânlarının bolluğu yüzünden sanayileşme özellikle son yıllarda büyük hız kazanmıştır.

İl topraklarında, 150 bin hektar arazi tarla olarak kullanılmaktadır. Sebze bahçesi olarak kullanılan arazi ise yaklaşık elli bin hektar alanı bulmaktadır. Sakarya'da 196 bin hektar ormanlık alanının yan ısıra, 278 bin hektar alan ise orman dışı olarak saptanmıştır.

Bütün il düzeyinde su kaynaklarının bol oluşu sebebiyle, sulama sorunu yoktur. Çiftçiler kendi imkânlarını kullanarak nehir, göl ve akarsulardan yararlanmak suretiyle sulama yapmaktadırlar. DSİ tarafından gerek Pamukova ve gerekse Akova ovalarında sulama tesisleri yapılmıştır. Sakarya nehri üzerindeki Mekece regülatörü ile Pamukova cazibe sulaması çalışmaları halen sürdürülmektedir.

Sakarya'da; buğday, arpa, mısır, ayçiçeği, kavun, şeker pancarı, patates, tütün, susam, kurufasulye, nohut, kabak, kurusoğan, karpuz, fındık ve her türlü meyve ürünü elde edilebilmektedir. Bunlardan; kurusoğan son üç yıl içinde Arap ülkelerine ihraç edilen önemli bir ürün olmuştur. Geçmiş yıllarda bir hayli ileri olan tütüncülük ise son iki yılda gerileme göstermiştir.

Yörede faaliyette bulunan Ziraî Araştırma Enstitüsü, özellikle buğday ve mısır ürününde ehlileştirmeyi sağlamıştır. Enstitü tarafından geliştirilen buğday ve mısır kültür tohumlukları çiftçiye dağıtılarak bu ürünlerden daha çok verim alınması yoluna gidilmiştir.

ÜRÜNLERİ

Karadeniz'de sahili olan ve Sakarya nehri gibi büyük bir nehir ile Sapanca gölüne de sahip bulunan Sakarya'da su ürünleri de zenginlik arzetmektedir. Sazan, yayın, tatlısu kefali, kızılkanat, alabalık, tatlısu levreği ve ıstakoz olarak yaklaşık otuz ton dolayında yıllık su ürünü üretimi vardır. Ayrıca Sakarya nehrininin Karadeniz'e döküldüğü Yenimahalle barınağında Mersin balığından havyar üretimi de yapılabilmektedir.

Orman ürünleri bakımından da son derece zengin olan Sakarya'da; yılda ortalama olarak 140 bin metreküp dolayında çeşitli orman ürünü alınabilmektedir. İlde; altı kontraplak ve kaplama fabrikası ile 220 kereste ve kayın imalâthanesi, 250 dolayında da ağaç işleriyle uğraşan küçük sanat erbabı faaliyet göstermektedir.

HAYVANCILIK

Hayvancılığın son yıllarda büyük bir hızla geliştiği Sakarya'da; Adapazarı-Karasu yolu üzerinde faaliyette bulunan Zooteknik Araştırma Enstitüsü'nün çalışmaları ile yerli ırkın kültür ırkına dönüştürülmesi sağlanmış ve böylece sütçülük ileri seviyeye çıkartılmıştır. Balkanların en modern kombinası olarak kabul edilen Et ve Balık Kurumu'na ait Sakarya et kombinasından başka yörede özel sektörün çalıştırdığı on kadar kombina mevcuttur. Bu kombinalarda kesilen hayvanlar et olarak İstanbul, Kocaeli, Bursa ve Zonguldak illerine de gönderilmektedir. Sakarya'da sucuk, salam, sosis üretimi de yine son yıllarda artış göstermiştir.

Yaklaşık beş bin arı kovanının bulunduğu Sakarya'da yıllık bal üretimi 66 bin koloyu bulmaktadır. Ayrıca, dört bin dolayında balmumu üretimi yapılmaktadır. İpekböcekçiliği ise, son yıllarda gerileme göstermiştir. Halen yılda 220 ton dolayında koza üretimi gerçekleştirilmektedir.

Sakarya'da kümes hayvanı türleri çok boldur. Yılda yaklaşık 500 bin adet tavuk yetiştirilerek bunlardan 55 milyon dolayında yumurta elde edilebilmektedir. Kaynarca ilçesinde hindicilik ileri seviyeye ulaşmıştır. Kaynarca hindileri özellikle İstanbul piyasasına satılmaktadır.

Yörede; yıllık 150 bin ton inek, yedi bin ton manda, iki bin ton koyun ve 200 ton da keçi olmak üzere toplam 161.200 ton süt üretilmektedir. Kesilen büyük baş hayvan miktarı yıllık 25 milyon kilogramı bulmaktadır. Küçük baş hayvan miktarı da 10 milyon kilogram dolayındadır.

FABRİKA VE KURULUŞLAR

İstanbul'dan; Ankara ve Eskişehir yönlerine giden iki anayol üzerinde bulunan Sakarya'da, demiryolunun da bulunması nedeniyle ulaşım kolaylığı sebebiyle endüstri hayatı hızlı bir gelişme göstermiştir.

Devlet kuruluşu olan; Adapazarı Vagon Sanayii Müessesesi ile Türkiye Ziraî Donatım Kurumu'na bağlı Adapazarı Ziraat Aletleri ve Makinaları Fabrikaları Müessesesi, Başak Bahçe Traktör Fabrikası, Adapazarı Şeker Fabrikası, Arifiye Tank ve Palet Yenileştirme Fabrikası, Adapazarı Yem Fabrikası endüstri hayatına canlılık getirmiştir. Özel sektörce kurulan Arifiye Cam Sanayii, Asetik Asit, Bizon Ağaç Sanayii, Tamsan Tomruk ve Ağaç Mamülleri, Satüdaş Sakarya Tarım Ürünleri Üretme ve Değerlendirme, Nişkoz Sanayii, Savran Makine ve Gıda Sanayii, Uniroyal Lastik, Paksan Paketlenmiş Kireç Sanayii gibi fabrikalar da endüstrinin gelişmesinde etkili olmuşlardır.

Sakarya'da ayrıca; çivi, nebatî yağ, sabun, un, kontrplak, akü, deri, portatif ev, ekmek, elektrik motoru, fındık kırma, sandalye, karoseri, kiremit, tuğla, mermer, balıkyemi, çamaşır suyu, bisküvi, karavan, ticarî buzdolabı, mobilya, parke, mumlu kâğıt üretimi yapan fabrikalar da bulunmaktadır. Geçen yıl faaliyete geçirilen Bakırsan Fabrikası da ürettiği bakır elektrodlarını dış ülkelere ihraca başlamış, İstanbul Sekman Sanayii adı ile Sapanca'da kurulan fabrika da ise, yılda 12 milyon adet sekman ile 1000 adet silindir gömleği üretilmektedir.

Sakarya'da halen; iki ağaç kaplama malzemesi, üç akümülatör, bir alüminyum alaşımları, bir asetik asit, bir boya, iki bisküvi, beş çamaşır suyu ve kolonya, bir cam eşya, bir cips ve püre, bir caraskal, bir çikolata, iki çelik tel, üç çivi, bir dantel-perde ve mefruşat, bir çatı kaplama, iki deterjan, altı deri, dört demir doğrama, dört döküm işleri, on altı ekmek, bir enjektör borusu, iki fındık kırma, bir galvaniz kaplama, yedi kontrplak, bir kundura ökçesi, iki kauçuk, altı kireçtaşı, beş kereste, bir kümes hayvanları ekipmanı, iki kolonya, beş leblebi, bir mandal, 43 madenî eşya, bir mantar, yedi kese kâğıdı, bir mekik ve vurucu kol, üç mobilya, bir mozaik ve karo, dört mısır nişastası, dört nebati yağ, sekiz plastik eşya, altı römork, üç sucuk, bir starter, beş sabun, dört çamaşır sodası, dört sandalye, on dört sütlü maddeler, on şekerleme, bir oto elektrik malzemesi, bir tahin-susam, bir torna tezgâhı, iki teneke, bir termasifon, bir transformatör, on tuz, beş tuğla ve kiremit, bir tutkal, iki un ve kepek, üç yem bir zikzak yay, dokuz ziraat aletleri imalâtı yapan özel sektör firmaları bulunmaktadır.

Son yıllarda yapılan girişimlerle; Adapazarı-Kaynarca yolu üzerinde, Sakarya Organize Sanayii Bölgesi adı ile bir sanayi merkezinin kurulması çalışmaları başlatılmıştır. Ayrıca, Adapazarı'nda bir "tarım fuarı" açılması için de girişimler vardır.

EĞİTİM

Okur-yazar oranının yüzde 80'i aştığı Sakarya ilinde 682 ilkokul, 65 orta, lise ve meslekî okul bulunuyor. Yüksek öğrenim kurumlarının sayısı ise iki. İlköğretimde 72 bin 812, orta öğretimde ise 20 bin 252 öğrenci var. İlköğretimde 2 bin 755 öğretmen görev alırken, orta öğretimdeki öğretmen sayısı 1382. Sakarya'da ilkokulu bulunmayan köy yok.

1970 yılında öğrenime başlayan Sakarya Mimarlık ve Mühendislik Akademisi, 1982-83 ders yılında Yıldız Üniversitesi'ne bağlı Sakarya Mühendislik Fakültesi adını aldı. Sakarya'da bir de yüksek meslek okulu var. Yüksek öğretimde 2059 öğrenci öğrenim görüyor. Yüksek okullardaki görevli sayısı 162.

MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

	İlköğretim	Ortaöğretim
OKUL SAYISI	682	65
DERSLİK SAYISI	2046	335
ÖĞRETMEN SAYISI	2755	1382
ÖĞRENCİ SAYISI	78.812	20.252

ÖĞRETMEN EVİ 589

HALK EĞİTİMİ ÇALIŞMALARI

Biçki-dikiş, el nakışı, dekoratif resim, çiçekçilik, makine nakışı, muhasebe, yabancı dil, daktilo, pratik elektrikçilik, kalorifer ateşçisi yetiştirme, halıcılık, turizm-rehberlik, metal işleri, marangozluk, demircilik, folklor, Türk Halk Müziği ve diğer çeşitli dallarda toplam 30 ayrı yerde açılan kurslarda 3254 kursiyer bulunuyor. Bu kurslarda görv alan öğretici sayısı ise 96.

SAKARYA DEPREMLERİ

Cumhuriyet dönemi içerisinde, Sakarya'da üç büyük deprem oldu. Sırasıyla, 1943, 1957 ve 1967 depremleri sonucu toplam 399 yurttaş hayatını kaybetti, binlerce yurttaş yaralandı ve çok sayıda aile evsiz kaldı.

1943 DEPREMİ: 20 Haziran günü meydana geldi. Sekiz derece şiddetindeki deprem, o tarihte çoğu kerpiç olan evlerin tamamının yıkılmasına sebep oldu. Aralıklı olarak bir hafta devam eden depremde, 318 yurttaş hayatını kaybetti, binden fazla insan yaralandı. Sarsıntı devamınca; Adapazarı merkezinde 524 bina tamamen yıkıldı, 227 bina ağır, 928 bina orta ve 575 bina da hafif hasar gördü. Bu deprem sonrasında, Adapazarı şehri yeniden kurulmak zorunda kaldı.

1957 DEPREMİ: 21 Mayıs günü meydana geldi. Can kaybı olmayan bu depremde, 187 bina ağır, 317 bina da orta derecede hasar gördü. Bir gün süren ve şiddeti 6.5 derece olan bu deprem, gündüz vakti meydana geldiğinden can kaybı verilmeksizin atlatıldı.

1967 DEPREMİ: 22 Temmuz Cumartesi günü meydana geldi. Saat 18.57'de dipten sallama ile oluşan 9.5 derece şiddetindeki bu depremde, beş katlı betonarme binaların çoğu yıkıldı. Enkaz altından 81 yurttaşın cesetleri çıkarıldı. Aralıklı olarak on gün süren depremde toplam 224 yurttaş yaralandı. İl dahilinde, sarsıntılar sonucu 5 bin 837 bina ağır hasar gördü. Ayrıca, 5 bin 153 binanın orta ve hafif hasara uğradığı tesbit edildi.

iklimi

Denizden yüksekliği 31 metre olan Sakarya, rutubetli bir havaya ve ılıman iklime sahiptir. Marmara bölgesi ile Karadeniz bölgesi arasında geçiş alanı olan Sakarya'da kışlar bol yağışlı ve az soğuk, yazlar ise sıcak olur. Nem oranı rutubetli havalarda % 98'e ulaşır. Bahar aylarında bol yağış alan Sakarya ilinde yılın hemen hemen 300 günü yağışlı geçer.

Rüzgârlar genel olarak kuzeydoğudan poyraz, kuzeybatıdan da karayel olarak eser. Poyraz rüzgârları devamlı yağış getirir. Zaman zaman güneyden esen lodos özellikle Adapazarı ovasında sıcaklığın artmasına yol açar.

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

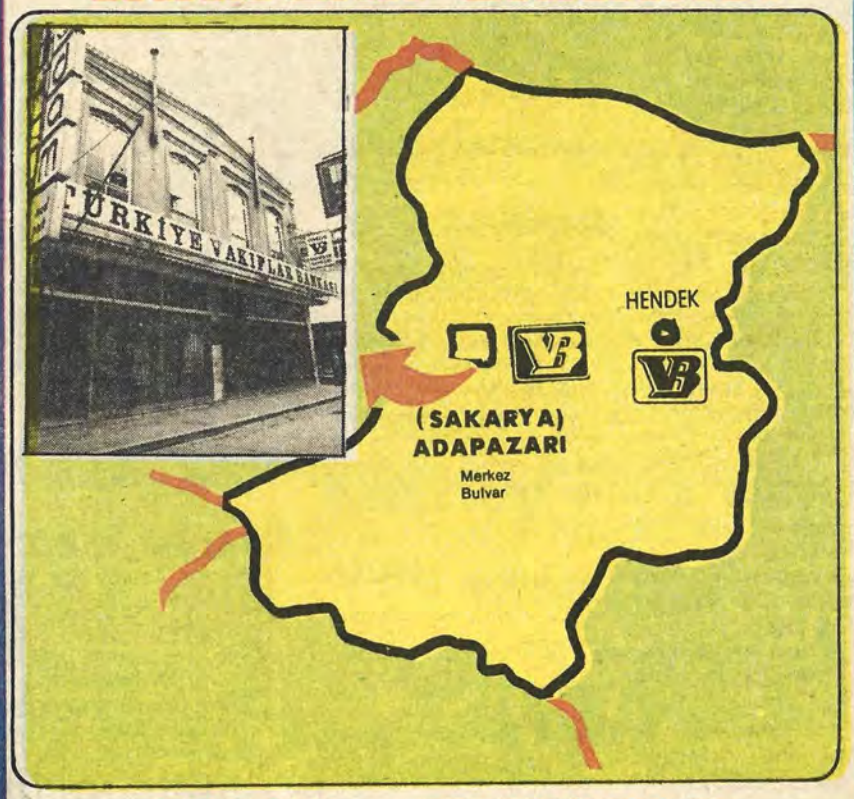

SAKARYA ve ÇEVRESİNDE DE
HER TÜRLÜ BANKACILIK İŞLEMLERİYLE
SAYIN HALKIMIZIN HİZMETİNDEDİR

«Güven Kapısı»

Sakarya bölgesi güreşte, olimpiyat, Avrupa şampiyonları, dünya ikincileri yetiştirdi

SAKARYA'da sporun oldukça eski bir geçmişi vardır. Yörenin sporu denilince akla öncelikle güreş gelir. Sakarya'nın Akyazı'dan başlayıp Düzce'ye kadar olan bölümü, tâbir caiz ise "pehlivan yatağı"dır.

Sakarya ili kurulmadan önce; Adapazarı ve dolaylarında ilk sportif faaliyetler 1917'lerde başladı. İdman cemiyetleri ittifakının oluşturulması ile, Adapazarı'nda ilk olarak İdmanyurdu kulübü teşkil edildi. Daha sonraki yıllarda Adapazarı Gençlerbirliği, Yenihilalspor kulüpleri kuruldu. Ada Gençlik yörenin sporuna pek büyük hizmetler veren bir kulüp olarak tanınır.

Güneşspor, Gençlerbirliği, İdmanyurdu, Yıldırımspor, Demirspor, Şekerspor ve Donatımspor kulüpleri de Sakarya'da sporun kalkınması yolunda pek büyük hizmetler veren diğer eski ve köklü spor ocaklarıdır.

1938'lerde 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu'na göre bölge müdürlükleri kuruldu ise de, Adapazarı ve dolayları Kocaeli'ne bağlı olduğundan bu yörede resmî faaliyet olmadı. Ayrıca spor tesisleri de bulunmuyordu. Buna karşılık futbol müsabakaları şimdiki Atatürk ortaokulunun bulunduğu alanda, "kanlı mezarlık" denilen yerde ve tümen karargahının karşısındaki sahada oynanırdı. Voleybol maçları ise Halkevi binasının arkasındaki sahada yapılırdı. Çark mesiresi bahçesinde de tenis müsabakaları ilgi ile izlenirdi.

Beden Terbiyesi Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle; kulüplerin birleşmeleri sağlandı. Bunun sonucu olarak İdmanyurdu ve Sakaryaspor kulüpleri Adaspor, Gençlerbirliği ve Yenihilalspor kulüpleri de Gençayspor adını aldılar. Nihayet her ilçede bir kulüp olması kararına uyularak kulüpler birleştirilince, Adapazarı'nda yalnız Ada Gençlik Kulübü kaldı ve 1945 yılına kadar faaliyetini sürdürdü. Bu yılda Adapazarı Güneşspor, Demirspor ve Donatım spor kulüpleri kuruldu. 1948/49 sezonunda ise İdmanyurdu ve Gençlerbirliği kulüpleri yeniden faaliyete geçirildi. 1950'de Yenihilalspor'un devamı olarak Yıldırımspor kurulmuş oldu.

Adapazarı belediye meclisinin aldığı karar üzerine, 1 Aralık 1954 tarihinden itibaren Sakarya bölge müdürlüğünün de kurulması ile Sakarya'daki sportif faaliyetler hızlandı. Yeni spor kulüpleri oluşturulmaya başlandı.

Nihayet haziran 1965'te Ada Gençlik, Güneşspor, İdmanyurdu ve Gençlerbirliği kulüplerinin yönetcileri müşterek bir karar alarak birleşmek suretiyle Sakaryaspor kulübünü kurdular. Böylece 30 Temmuz 1965'te Sakaryaspor doğdu.

Bu arada; 1959/60 sezonunda Yıldırımspor Türkiye Amatör Futbol Şampiyonu olarak Sakarya'ya ilk şampiyonluğu kazandırdı.

ÜNLÜ SPORCULAR

Sakarya bölgesi Türk sporuna büyyk şampiyonlar, yıldız sporcular armağan etti.

İRFAN ATAN; 1945'te Kırkpınar'da deste ikincisi, 1946'da küçük orta ikincisi, 1950'de başaltı birincisi ve 1951'de Kırkpınar başpehlivanı oldu. 1952 Helsinki Olimpiyatları'nda ağırda dördüncülük kazandı. 1953'te tekrar Kırkpınar başpehlivanı olan Atan 1954'te Tokyo'da ağır siklette dünya ikinciliğini elde etti. 1955'te üçüncü kez Kırkpınar başpehlivanı oldu.

ADİL ATAN; 1951'de güreş millî takımına alınmasına rağmen güreştirilmedi. 1952 Helsinki Olimpiyatları'nda 87 kiloda ikinci oldu. 1954'de Japonya'da yapılan dünya şampiyonasında ikincilik kazandı. 1956'da İstanbul'daki Avrupa şampiyonasında birinci olan Atan Kırkpınar'da bir kez baş pehlivan oldu.

MİTHAT BAYRAK; 1952 ve 1956 olimpiyatlarında grekoromen de şampiyonluk kürsüsüne çıktı.

VAROL ÜRKMEZ; Sakarya'nın Arifiye köyünden yetişti. Beşiktaş'da yıldız oldu. Real-Madrit maçlarında İspanya'yı fethetti.

MUZAFFER BALOĞLU; 1938, 39 ve 40 yıllarında Balkanlar çapında yüz ve ikiyüz metrelerde "geçilmez adam" ünvanını kazandı. 1939'da İstanbul Fenerbahçe stadında uzun atlamada 7.10 metre ile Türkiye rekorunu kırdı. Atina'da yüz ve ikiyüz metrelerde 4x100'de Balkan Şampiyonu oldu.

OSMAN KANBUR: 1956 serbest Dünya ikincisi oldu.

EROL KEMAH; 1978 Türkiye grekoromen güreş şampiyonasında 48 kiloda birinci oldu. Daha sonra 80 ve 81'de de birincilikler kazandı. 1981 de Balkan gençler grekoromen şampiyonasında 52 kiloda Balkan şampiyonu oldu.

SEZAİ KANMAZ; 1962'de Kırkpınar'da başpehlivan oldu.

AHMET GÜNGÖRDÜ; 1981 ve 82'de 57 kiloda Türkiye şampiyonluklarının sahibi oldu.

SUZAN MEMİGÜVEN; 1972 ve 1973'te atletizmde Türkiye birincilikleri kazandı.

SUAT ARTAN; 1970'de Türkiye gençler trap şampiyonasında birincilik kazandı. Aynı yıl Atina'da yapılan Balkan gençler şampiyonasında birinci oldu.

İSMET UYSAL; Ciritte büyük üstünlük gösterdi. Askeri üniformasıyla katıldığı 1948 Dünya Ordulararası cirit şampiyonasında Fransa'da şampiyon oldu.

ORHAN ÇAKAR: Yağlı güreşte çeşitli dereceler aldı.

İDRİS KOCABIYIK; Trap'ta millî takıma seçildi.

YAVUZ ERÇOBAN; Yaş gruplarında ve gençlerde Türkiye grekoromen birincisi oldu.

SUAT AYDIN; Gençlerde grekoromen şampiyonluğunu kazandı.

HALUK GÜNÖZGEN; Bisiklette Münih Olimpiyatları'nda millî formayı giydi, Türkiye şampiyonlukları kazandı.

LÜTFÜ KURTULDU; Bisiklette millî takıma seçildi.

ZÜLKÜF KARABUBULUT; Yağlı güreşte çeşitli dereceler aldı.

MERAL BIÇAKÇI; Masa tenisinde millî takıma seçildi.

NERMİN CEYMAN; Masa tenisinde millî takıma seçildi.

SERPİL AYAZ; Masa tenisinde millî takıma seçildi.

HALUK KOÇ; Grekoromende millî takıma seçildi.

MUAMMER ADATEPE; Futbolda 1958'de Genç millî takımda oynadı.

TALAT YILMAZ; Futbolda 1966 yılında Genç millî takımda oynadı.

CEVİT GÖKALP; Futbolda 1961, 1962'de Amatör millî takımda oynadı.

İHSAN ÖZBEK; Futbolda 1963'de Genç millî takımda oynadı.

METİN GÜVENİR; CENGİZ COŞKUN; Atıcılıkta Türkiye çapında derecelerin sahibi oldular.

GÜREŞ'de; Yusuf Sarı, Veli Sancaklı, Hamdi Sancaklı, Kenan Çınar, Selim Sarı Sakarya'nın yetiştirdiği değerler arasında yer alırlar.

ATLETİMZ'DE MÜNİR KÖSEOĞLU: 1941-1942 yıllarında, İSMET UYSAL 1948'de Cirit'de Türkiye birinciliklerini kazandılar.

Sakarya bölgesinde günümüzde yoğun bir spor faaliyeti göze çarpar. Bölgede futbol, güreş, atletizm, atıcılık, voleybol, masa tenisi, judo, taekwon-do, karate, boks, basketbol, bisiklet, halter, hentbol, yüzme ve su sporlarında faaliyet gösterilmektedir.

SAKARYASPOR

1979-1980 mevsimine kadar 16 yıl İkinci Türkiye Ligi'nde yer alan Sakaryaspor, 1980-81 mevsiminde geldiği Birinci Türkiye Ligi'nde başarılı oldu. İlk yılda üst sıralar için mücadele etti. 1982-1983 mevsiminde de Sakaryaspor Birinci Türkiye Ligi'nde zirve mücadelesi veren ekipler arasıda yer alıyor.

Sakarya bölgesi Türkiye Voleybol Ligi'nde de temsil ediliyor. Sakarya Karadenizspor Türkiye Voleybol Ligi'nde başarılı derecelerin sahibi oldu ve Avrupa kupalarında yer aldı.

Yörede tüm okullarda spora büyük önem verilir. Özellikle masa tenisinde okullardan Türkiye şampiyonları sporcuların yetişmekte olduğu görülür.

SAKARYA BÖLGESİ SPOR KULÜPLERİ

KULÜPLER	KURULUŞ TARİHİ	RENKLERİ
Adapazarı'nda;		
Demirspor	1945	Maci-Lacivert
Donatımspor	1945	Sarı-Yeşil
Yıldırımspor	1950	Sarı-Lacivert
Adaşekerspor	1955	Yeşil-Beyaz
Sakaryagençlik	1956	Beyaz-Eflatun
Serdivangençlik	1956	Sarı-Siyah
Karaaptilerakınspor	1956	Sarı-Lacivert
Karadenizspor	1957	Sarı-Kırmızı
Arifiyedoğanspor	1962	Yeşil-Beyaz
Sakaryaspor	1965	Yeşil-Siyah
Üniroyalgençlik	1965	Mavi-Beyaz
Büyüksöğütlügençlik	1966	Yeşil-Kırmızı
Et Balıkgençlik	1981	Sarı-Lacivert
YSE Gençlik	1976	Sarı-Siyah
Atılıcılık-Avcılık	1960	
AKYAZI'da;		
Akyazıgençlik	1949	Siyah-Beyaz
Akyazıakınspor	1957	Sarı-Yeşil
GEYVE'de;		
Geyvespor	1951	Siyah-Beyaz
Taraklıgençlik	1958	Kırmızı-Beyaz
Ali Fuat Paşa Gençlik	1958	Yeşil-Beyaz
Pamukovaspor	1969	Lacivert-Beyaz
HENDEK'de;		
Hendekgençlik	1950	Siyah-Beyaz
Hendekesnafspor	1965	Sarı-Lacivert
Hacıkışlaspor	1977	Kırmızı-Lacivert
KARASU'da;		
Karasugençlik	1955	Sarı-Kırmızı
Kocaalisahilspor	1965	Mavi-Beyaz
Karasuaziziyegençlik	1973	Sarı-Lacivert
Kuyumculuesnafspor	1977	Kırmızı-Siyah
SAPANCA'da;		
Sapancagençlik	1953	Yeşil-Beyaz
Kırkpınargençlik	1957	Sarı-Lacivert
Hacımercangençlik	1981	Bordo-Mavi

SAKARYA BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Necmi Uztürk
Adresi: İzmit Caddesi Atatürk Spor Salonu Adapazarı
Telefon numarası: 15385, 11853
Memur ve personel sayısı: 34
Lisanslı sporcu sayısı: 2636 erkek, 252 bayan
Tesisler: Adapazarı Atatürk Stadı 15.000 kişilik, Adapazarı Spor Salonu 2000 kişilik, Arifiye atış poligonu 500 kişilik, Adapazarı havalı silahlar Atış Poligonu 50 kişilik, Akyazı spor salonu 750 kişilik, Geyve spor salonu 750 kişilik, Geyve sahası, Karasu sahası, Sapanca stadı, Hendek sahası.

Nerelerde kalınır

OBA OTELİ
Ankara Caddesi 84 Adapazarı. Telefon: 1154-6124. Banyolu, 48 oda. Kaloriferli. Lüks sınıf.

DİLMEN OTELİ
Atatürk Bulvarı Adapazarı. Telefon: 2121-7230. Banyolu, 86 oda. Kaloriferli. Lüks sınıf.

ŞEHİR PALAS
PTT yanı Adapazarı. Telefon: 1158. Banyolu, 32 oda. Lüks sınıf. Kaloriferli.

SARAÇOĞLU MOTEL
İstanbul-Ankara karayolu üzeri Sapanca Gölü kenarı. Tel: PTT acenteliği olup şehirlerarası servisten istenir. Banyolu, 30 oda. Lokanta ve gazinosu var. Yazları su sporları yapılabilir. Turistik belgelidir.

BALAYI OTELİ
Sapanca ilçesindedir. Sapanca Gölü kenarında, turistik belgelidir. Telefon: Sapanca PTT'sinden şehirlerarası servisten istenir. Banyolu, 50 oda. Lokanta ve gazinosu var. Su sporları ve avcılık yapılabilir.

ADA PALAS OTELİ
Ankara Caddesi 70 Adapazarı. Telefon: 1367. Birinci sınıf, 57 yataklıdır.

Sağlık Hizmetleri

SAKARYA'DA 179 DOKTOR VAR

SAĞLIK hizmetleri açısından Sakarya, sorunu fazla olmayan iller arasında yer alır. En büyük noksanı; İstanbul-Ankara devlet karayolu üzerinde bulunmasından dolayı, bir bölge trafik hastanesi bulunmamasıdır. İlde doktor sayısı 179 olup 46 diş tabibi vardır. Adapazarı'nda ise, 1967 yılından bu yana öğretim veren bir sağlık okulu var. İlk önce sağlık okulu olarak açılan bu okul, 1977 yılında Sağlık koleji haline getirildi.

DEVLET HASTANESİ

400 yataklı olup tüm tedavilerin yapılabildiği bir bölge hastanesi durumundadır. Hastanede 21 doktor, 156 yardımcı personel ve 106 hemşire görev yapıyor. Hastaneye 1982 yılında yeni bölümler eklendi ve "acil servis" bölümü de açıldı.

SSK HASTANESİ

Üç yüz yataklı olup 22 doktor, 275 yardımcı personel ve 22 emşire görev yapıyor. Hastanede her türlü tedavi yapılabiliyor.

DOĞUM EVİ

75 yataklı olup üç doktor ve bir diştabibi bulunuyor. Elli dolayında yardımcı personel var. Aynı binada bir de ana çocuk sağlığı merkezi faaliyet gösteriyor.

GEYVE DEVLET HASTANESİ

Elli yataklı olup birdoktor, bir diştabibi ve bir eczacı görev yapıyor. Acil durumlarda ilk müdahale yapılabiliyor. Ağır durumlarda ise, hastalar Adapazarı'na gönderiliyor.

KARASU SAĞLIK MERKEZİ

Yirmi beş yataklı olup bir doktor, bir diştabibi ve bir eczacı bulunuyor.

HENDEK SAĞLIK MERKEZİ

On beş yataklı olup bir doktor, bir diştabibi ve bir eczacı bulunuyor.

Adapazarı merkezinde üç de özel hastane var. Bunların toplam yatak sayısı 89...

Adapazarı'nda 60, Akyazı'da dört, Hendek'te dört, Geyve'de beş, Karasu'da dört, Kaynarca'da iki ve Sapanca'da iki olmak üzere toplam 81 eczane var. Ayrıca Adapazarı'nda beş ecza deposu faaliyet gösteriyor.

Sakarya Sağlık Koleji'nde 226 öğrenci öğrenim görüyor.

Bu yıl kolejden 48 öğrencinin mezun olması bekleniyor.